



Co je „dobré“ klimatické vzdělávání

1

BUĎME PŘESNÍ A KRITIČTÍ

Pracujeme s aktuálními a ověřenými informacemi. Rozvíjíme kritické myšlení a mediální gramotnost.

2

BUĎME BLÍZCÍ A HMATATELNÍ

Rámujeme klimatická témata jako místní a související s naším životem. Zaměříme se na možnosti jednání jednotlivce a na skupinové akce.

3

ZAHRNUJME SOCIÁLNÍ A EMOČNÍ SLOŽKU

Zohledněme společenský a emoční rozměr, abychom překonali pocity ekologické úzkosti a podpořili činy.

4

PODPORUJME AKTIVNÍ ZAPOJENÍ

Použijeme metody, které jsou badatelské, zkušenostní, kritické a participativní.

Pokud vůbec nějaké klimatické vzdělávání ve školách probíhá, zaměřuje se převážně na vysvětlování vědeckých faktů.^{203, 221} Dokládá to i nedávný průzkum mezi učiteli středních škol v ČR, kteří jako podporu pro svou výuku o změně klimatu poptávali téměř výhradně podložené a nezpochybnitelné zdroje informací.⁴⁶ Fakta jsou určitě důležitá. Jenže se ukazuje, že samotné porozumění vědě o klimatu a jejím závěrům nevede ke změně postojů lidí a ani klimaticky příznivé postoje ještě nemusí vyústit v kýženou chování.^{19, 23, 87, 103} Výzkumy odhalují, že jednání lidí v souladu s ochranou klimatu ovlivňuje více jejich světonázor a sociální okolí.^{83, 127, 187} Zásadní jsou také emoce a schopnost vyrovnat se s častými negativními pocity vyvolanými environmentálním ohrožením.^{20, 21, 204} Klimaticky přátelské jednání se dále může rozvinout, pouze když se lidé do něj reálně mohou zapojit, když je pro ně dostupné.^{21, 141, 204} To vše bychom měli promítnout i do klimatického vzdělávání.

Schéma 1: Na základě výzkumných zjištění by se klimatické vzdělávání mělo řídit čtyřmi klíčovými principy^{75, 141}

Ad 1. Média dlouho představovala změnu klimatu jako debatu mezi těmi, kdo ji uznávají, a těmi, kdo o ní pochybují, klimatickými aktivisty a skeptiky. Podobně se někdy postupuje i ve vzdělávání a takto „vyvážený“ pohled nabídly i některé učební texty.¹¹⁰ Takový přístup ale naprosto neodpovídá stavu dnešního poznání, kdy už prakticky 100 % vědců a vědeckých studií uznává, že současná změna klimatu je způsobena především činností člověka.^{33, 34, 161, 162} Studenti potřebují spíše trénovat kritické myšlení, mediální gramotnost a schopnost odlišit fakta od fikcí.³¹

Ad 2. Změna klimatu nesmí být dětmi vnímána jako vzdálený problém, který se jich netýká, ať už že přijde v daleké budoucnosti, nebo že postihne jen druhý konec planety. Nic takového neplatí, je s námi tady a teď. Už dnes se začínají naplňovat scénáře, o nichž jsme se domnívali, že planetu postihnou až v druhé polovině tohoto století. Jakkoli musíme chápat globální rozměr změny klimatu, klíčové je porozumět tomu, jak se pojí s naším vlastním životem. U vzdálených témat pomáhá i vcítění, například práce s příběhy obětí klimatické nespravedlnosti.¹⁸¹ Nejhmataelnější je nakonec to, co pro řešení klimatické krize mohou udělat žáci sami, jako jednotlivci, jako třída, jako škola, jako obyvatelé našich obcí, jako občané České republiky.^{4, 83, 141}

Ad 3. Jak rostou znalosti žáků o možných dopadech změny klimatu na planetární ekosystémy a naši společnost, hrozí, že se u nich rozvine nějaká forma ekologické úzkosti či environmentálního žalu.^{28, 51, 221} Data ze zahraničí napovídají, že taková úzkost je mezi mladými lidmi stále rozšířenější, a není důvod, proč by se měla vyhýbat českým dospívajícím.^{54, 55, 117} Zatímco malé množství strachu může burcovat k řešení problému, zahlcení pocity úzkosti vede spíše k ochromení a nečinnosti. Práce s emocemi, nadějí, posilování psychické odolnosti, sdílení pocitů ve skupině patří k zásadním součástem klimatického vzdělávání, jakkoli náročné se to může jevit.^{123, 149, 186}

Ad 4. Aktivní metody učení založené na osobní zkušenosti a sociálním rozměru učení jsou základem kvalitní pedagogiky obecně.^{49, 53, 109} Osobní zapojení žáků a možnost, aby se podíleli na společném řešení klimatické krize, prostupují i další zde uvedené principy dobrého klimatického vzdělávání. Díky tomu se pro ně změna klimatu stává blízkou a hmatatelnou, díky tomu překonávají ekologickou úzkost a roste u nich pocit naděje.^{123, 195} Osobní zkušenost s pozitivní změnou, byť i jen malou, posiluje přesvědčení žáků, že na nich záleží, a jejich rozhodnutí zapojit se do ochrany klimatu.^{83, 195}